

Tlačová správa

Vývoj zručností po ukončení základného vzdelania na Slovensku

NÚCEM porovnal vývoj úrovne v čitateľskej a matematickej gramotnosti z dát účastníkov medzinárodných štúdií PISA 2003, 2009 a PIAAC 2011/2012

Bratislava, 24. 2. 2021

Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania (NÚCEM) od 1. augusta 2018 realizuje národný projekt *Medzinárodné hodnotenie kľúčových kompetencií dospelých (PIAAC)* spolufinancovaný zo zdrojov EÚ v spolupráci s OECD, v rámci ktorého analyzoval dáta z medzinárodných štúdií OECD PISA 2003 a 2009 podľa príslušných kohort v medzinárodnej štúdii OECD PIAAC 2011/2012.

„Sledovali sme vývoj výsledkov v čitateľskej gramotnosti a matematickej gramotnosti získaných od respondentov s časovým odstupom a vplyv premenných poukazujúcich na rovnosť vo vzdelávaní (vplyvy pohlavia, počtu kníh v domácnosti, vzdelania rodičov) v čase s dôrazom na výsledky slovenských respondentov. Časový odstup porovnávaných dát nám umožnil vytvoriť obraz o vývoji zručností cieľových kohort za sledované obdobie od ukončenia vzdelávania na vzdelávacom stupni ISCED 2 (2. stupeň ZŠ) po zaradenie sa medzi dospelú populáciu.

V budúcnosti plánujeme porovnanie zopakovať. Porovnáme výsledky z predchádzajúcich meraní s výsledkami z aktuálnej medzinárodnej štúdie OECD PIAAC a tie využijeme na vytvorenie odporúčaní tvorcom vzdelávacích politik. Veríme, že aj vďaka nim budú nastavované nové politiky rozvoja vzdelávania v Slovenskej republike tak, aby pružnejšie reagovali na aktuálne i perspektívne požiadavky trhu práce“, uviedol Filip Galleé, projektový manažér národného projektu *Medzinárodné hodnotenie kľúčových kompetencií dospelých (PIAAC)* z NÚCEM.

V analýzach boli porovnávané výsledky reprezentatívnych vzoriek mladých ľudí zo siedmich európskych krajín (Slovensko, Česko, Dánsko, Fínsko, Írsko, Holandsko, Poľsko), ktoré sa v spomínaných rokoch (2003, 2009, 2011/2012) zúčastnili oboch medzinárodných štúdií. Výsledky boli porovnávané podľa priemerného skóre, interpretáciou rozdielov v skóre podľa indikátorov rovnosti vo vzdelávaní prostredníctvom Cohenovho d a percentilov. Z analýz vyplynulo, že Fínsko a Holandsko si stále udržiavajú vedúce postavenie aj vo výsledku korešpondujúcich kohort v štúdii PIAAC.

Úplnú analýzu si môžete prečítať tu:

https://www.nucem.sk/dl/4861/Vyvoj%20zrucnosti%20po%20ukonceni%20zakladneho%20vzdelania%20na%20SR_2021.pdf

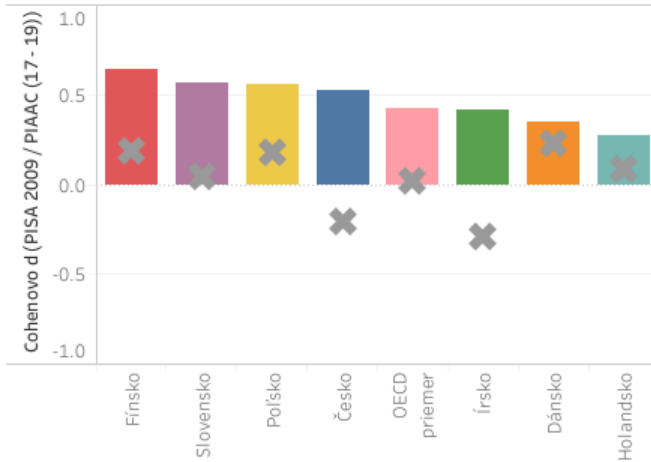
Vývoj v čitateľskej gramotnosti

V sledovanom období sa v čitateľskej gramotnosti slovenskí a českí respondenti zlepšili a postúpili z posledných miest rebríčka v štúdii PISA 2009 na priemer OECD v štúdii PIAAC 2011/2012

V štúdii PISA 2009 v čitateľskej gramotnosti slovenské dievčatá predčili chlapcov. Vplyv **rozdielu podľa pohlavia** na výsledky bol stredne významný. Ukázalo sa, že nerovnosť sa časom vo všetkých siedmich porovnávaných krajinách znížila. Na Slovensku sa rozdiely medzi ženami a mužmi vo veku 17 – 19 rokov vo

výskume PIAAC 2011/2012 postupne znížili na minimum, zatiaľ čo v Česku a Írsku sa rozdiely zvýšili v prospech mužov.

Rozdiely v skóre v čitateľskej gramotnosti podľa pohlavia*

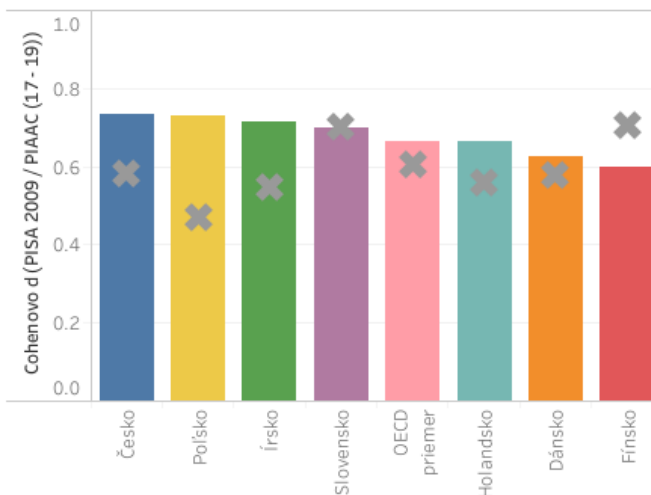

*Priemer dievčat - priemer chlapcov v PISA / priemer žien - priemer mužov v PIAAC.

Hodnota Cohenovho d pre PISA je zobrazená farebne v stĺpcovom diagrame, hodnota Cohenovho d pre PIAAC je zobrazená ako sivý krížik.

Sledovaním **rozdielu v počte kníh** v domácnostiach slovenských respondentov sa potvrdil pretrvávajúci vplyv úrovne socioekonomického zázemia na skóre v zručnostiach. V čitateľskej gramotnosti dosiahli nižšie výsledky respondenti, ktorí mali doma menej ako 100 kníh.

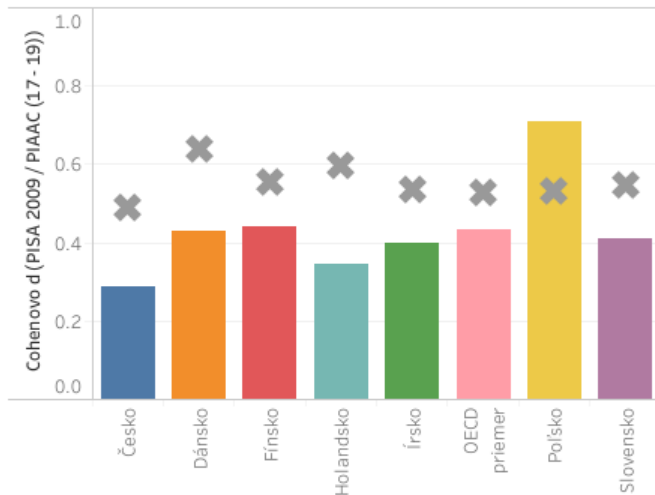
Rozdiely v čitateľskej gramotnosti podľa počtu kníh

Hodnota Cohenovho d pre PISA je zobrazená farebne v stĺpcovom diagrame, hodnota Cohenovho d pre PIAAC je zobrazená ako sivý krížik. Výsledky sú porovnané medzi jednotlivcami, ktorí mali viac/menej ako 100 kníh doma v detstve.

V porovnaní cez Cohenovo d sa však neprejaví vplyv **vzdelania rodičov** na výsledky slovenských respondentov v čitateľskej gramotnosti podľa toho, či ich rodičia dosiahli stredoškolské vzdelanie. V oboch štúdiách dosiahli výrazne podpriemerný výsledok respondenti, ktorých rodičia nemali ukončené stredoškolské vzdelanie. Efekt **vzdelania rodičov** na rozdiel v skóre respondentov v štúdiu PIAAC 2011/2012 bol stredne významný vo všetkých sledovaných krajinách.

Rozdiely v čitateľskej gramotnosti podľa vzdelania rodičov

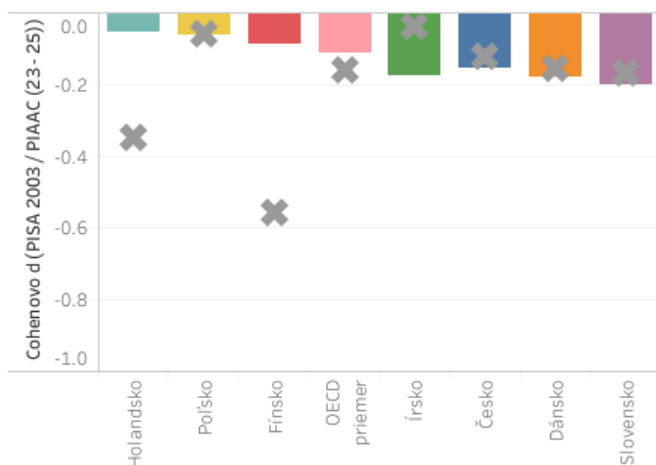
Hodnota Cohenovho d pre PISA je zobrazená farebne v stĺpcovom diagrame, hodnota Cohenovho d pre PIAAC je zobrazená ako sivý krížik. Vzdelanie rodičov je porovnané v kategóriách: s VŠ = aspoň jeden rodič dosiahol vysokoškolské vzdelanie; bez VŠ = ani jeden z rodičov nedosiahol vysokoškolské vzdelanie.

Vývoj v matematickej gramotnosti

Poradie siedmich krajín v priemernom skóre v matematickej gramotnosti zostalo takmer nezmenené.

Vplyv **rozdielu podľa pohlavia** je pozorovateľný vo všetkých krajinách; chlapci a muži dosahujú v matematickej gramotnosti lepšie výsledky ako dievčatá a v oboch štúdiách. Vplyv pohlavia na výsledky v matematickej gramotnosti zostal u slovenských respondentov medzi meraniami PISA 2003 a PIAAC 2011/2012 malý, kým vo Fínsku sa rozdiel podľa pohlavia v porovnaní výsledkov zvýšil v čase 6-násobne.

Rozdiely v skóre v matematickej gramotnosti podľa pohlavia*

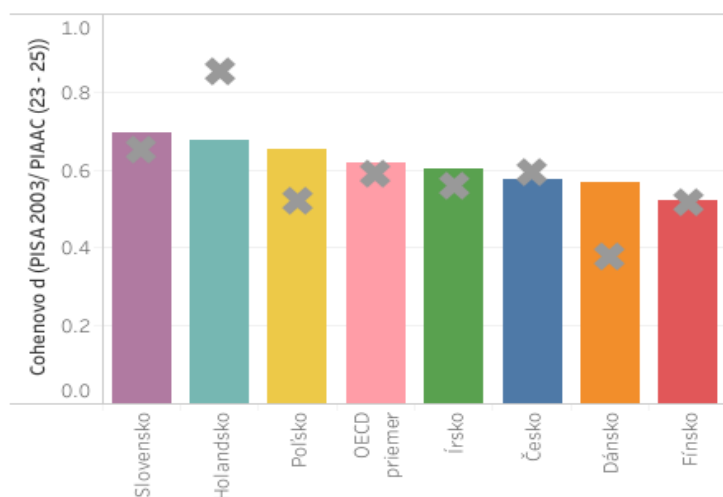

*Priemer dievčat - priemer chlapcov v PISA / priemer žien - priemer mužov v PIAAC.

Hodnota Cohenovho d pre PISA je zobrazená farebne v stĺpcovom diagrame, hodnota Cohenovho d pre PIAAC je zobrazená ako sivý krížik.

Vplyv **počtu kníh v domácnosti** na skóre v matematickej gramotnosti bol v štúdiu PISA 2003 stredne veľký vo všetkých krajinách, ale na Slovensku bol medzi najvyššími hodnotami a časom sa neznižuje.

Rozdiely v matematickej gramotnosti podľa počtu kníh

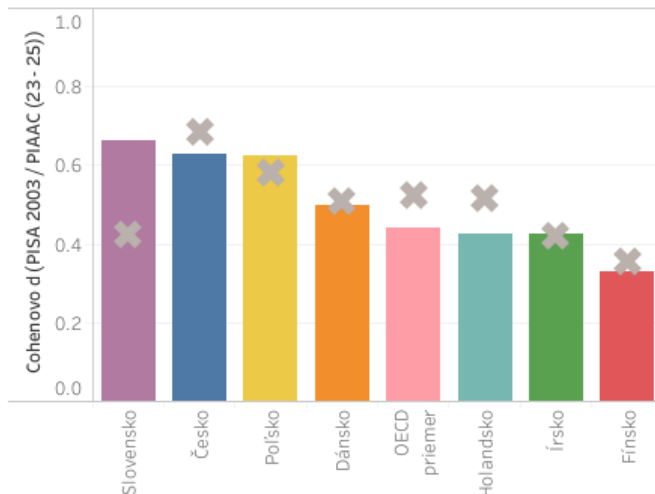

Hodnota Cohenovho d pre PISA je zobrazená farebne v stĺpcovom diagrame, hodnota Cohenovho d pre PIAAC je zobrazená ako sivý krížik. Výsledky sú porovnané medzi jednotlivcami, ktorí mali viac/menej ako 100 kníh doma v detstve.

Vplyv **vzdelania rodičov** na výsledky slovenských respondentov matematickej gramotnosti najlepšie ilustruje rozdiel v skóre respondentov, ktorých rodičia dosiahli vyššie vzdelanie. Tu Slovensko vykazuje najvyššiu nerovnosť. Vplyv vzdelania rodičov na skóre v matematickej gramotnosti sledovanej kohorty 17 – 19-ročných respondentov meraný cez Cohenovo d však neodráža rozdiel vo výsledkoch respondentov, ktorých rodičia

nedosiahli ani stredoškolské vzdelanie, v porovnaní s ostatnými skupinami respondentov. Táto skupina mala v štúdiu PISA 2003 na Slovensku najslabšie výsledky a rovnaký trend potvrdili aj výsledky štúdie PIAAC 2011/2012. Pre Slovensko je to silný ukazovateľ nerovnosti šancí vo vzdelávaní matematiky aj čítania na základe zázemia respondentov, ktorému je potrebné venovať zvýšenú pozornosť, keďže má generačný rozmer – rizikóvu skupinu predstavujú práve tí respondenti, ktorých rodičia vo vzdelávacom systéme neuspeli.

Rozdiely v matematickej gramotnosti podľa vzdelania rodičov

Hodnota Cohenovho d pre PISA je zobrazená farebne v stĺpcovom diagrame, hodnota Cohenovho d pre PIAAC je zobrazená ako sivý krížik. Vzdelanie rodičov je porovnané v kategóriách: s VŠ = aspoň jeden rodič dosiahol vysokoškolské vzdelanie; bez VŠ = ani jeden z rodičov nedosiahol vysokoškolské vzdelanie.

Nasledujúce obdobie

„Veľmi zaujímavé bude sledovať, ako sa ďalej vyvíjajú zručnosti respondentov v kohorte PISA 2003 a kohorte PISA 2009 na dátach z druhého cyklu štúdie PIAAC (2018/2022). Pre tieto kohorty budú k dispozícii údaje až z troch časových bodov a s 10-ročným odstupom bude možné vyhodnotiť, ako sa vyvíjajú výsledky respondentov podľa pohlavia, socioekonomického a kultúrneho zázemia. Zároveň bude možné sledovať vývoj výsledkov v matematickej gramotnosti aj na kohorte PISA 2012. V čitateľskej gramotnosti bude možné porovnávať aj kohortu PISA 2018 v čase. Ďalšie analýzy by teda mohli ponúknuť nielen rozsiahlejší pohľad na to, ako sa menia zručnosti v čase a ako je prítomná nerovnosť vo vzdelávaní, ale taktiež aj ako veľmi tieto faktory ovplyvňujú respondentove šance úspešne sa uplatniť na trhu práce a vo všednom živote“, uviedol na záver Filip Galleé, projektový manažér národného projektu Medzinárodné hodnotenie kľúčových kompetencií dospelých (PIAAC) z NÚCEM.